

Oppsummering workshop 25. Januar 2022

Oppsummeringen er inndelt i oppsummering av gruppearbeidene, (først) og oppsummering av innleggene (under). Vi takker alle deltakerne for gode innspill og samtaler gjennom workshopen og ser fram til å kunne sammenstille dette til et kompetanserammeverk som setter ord på de mange og ulike behovene vi har for datahåndteringskompetanse i sektoren.

Oppsummering av gruppearbeidene

Her følger en kort utheving av enkelte av de utfordringen som har blitt fremhevet, før lister over ferdigheter som har blitt nevnt i de ulike gruppene.

Noen av de nøkkelutfordringene som pekes på i gruppearbeidene er at man for å kunne yte støtte – må kunne mye fra mange områder, det er nesten umulig for en person å kunne alt. Videre fremheves behovet for domenekompetanse, de generelle datahåndteringskursene er ikke nok. Det er også krevende å undervise i datahåndtering generelt, det må gjøres spesifikt og konkret. Mange prosjekter vil ha behov for egne dataansvarlige, alternativet er å kurse forskere slik at de kan gjøre dette selv.

Behovet for å støtte opp om utviklingen av flere sterke domene-spesifikke ekspertmiljø fremheves. Faglige ekspertisemiljøer slik som Elixir, NSD utfyller biblioteket ved å tilby fagspesifikke råd der biblioteket kommer til kort. Deltakerne opplever at de mangler den disiplin spesifikk kompetanse som forskere i mange tilfeller forventer og som de selv gjerne skulle kunne vise videre til.

Det er gjennomgående at deltakerne også har mange andre oppgaver enn å jobbe med forskningsdata. En stor del av deltakerne beskriver at datahåndtering er en liten del av det det gjør i sin jobb, inn i denne andelen ligger policyutvikling, prosjektledelse, undervisning og veiledning av masterstudenter, stipendiater og forskere i datahåndtering. Samt kuratering i eget arkiv.

Andre deltakere jobber som datahåndteringsansvarlige i grupper og beskriver at det er krevende å være partner i et prosjekt og samtidig ha datahåndteringsansvaret. Disse beskriver viktigheten av å ha kolleger med kjennskap til andre ting, som policy som de kan trekke i som sparrepartnere og for kunnskapsutveksling.

Personvern går igjen som noe mange ikke føler at de har tilstrekkelig kompetanse på. Når dialogen går via NSD/Sikt mister lokal datahåndtering tråden og det er usikkerhet vedrørende om de får tilstrekkelig med hjelp. Forskere opplever balanseringen av personvern som utfordrende i sammenheng med krav om datadeling. Informasjonsflyten og koordineringen mellom ulike aktører på personvern er ikke ideell slik den er i dag.

Samarbeid med andre aktører på egen institusjon trekkes frem som helt essensielt. Det er ikke ressurser til å alle behovene knyttet til deling og lagring av forskningsdata i biblioteket, samtidig ønsker deltakerne å utvikle tjenester som fremstår som helhetlige utad. I denne sammenhengen fremheves også viktigheten av å avklare hensikten med samarbeidet og sette felles mål.

Ferdigheter som ble fremhevet i gruppediskusjonene:

- En fot i hver leir – bibliotek/forskerstøtte/policy og forskning og evner til å oversette behov mellom disse og bygge bro mellom forskere og datahåndtering,
- Klare å formidle det forskerne ikke har tenkt på og ikke vet at de egentlig lurte på.
- Forskningserfaring, inkludert kjennskap til ulike metodetradisjoner i forskning
- Domenekunnskap oppleves som helt essensielt i kuratering, opplæring og veiledning i datahåndteringsplaner
- Konkret datarøkteerfaring
- Metadatakjennskap
- Forståelse av dokumentasjon og readme-filer
- Pedagogiske evner; undervisnings- presentasjons -og formidlingskompetanse
- Evne å gjøre materialet relevant for fagmiljøene
- Programmeringskompetanse
- Kjennskap til hvilke programvare som kan brukes, hva er godkjent og hva kan gi rett beskyttelse for dataene.
- Visualisering av data
- Erfaring med litteratursøk-detektiv-arbeid
- Erfaring med prosjektledelse, time-management
- Kunne jobbe med detaljer i planlegging og gjennomføring av kurs
- Synliggjøre behov og søke finansiering
- Evner til å jobbe frem insitusjonell forankring
- Formidling, kjentgjøring og implementering av policy
- Veilede brukerne til de relevante retningslinjene
- Evne å etablere nettverk for å diskutere cases og utveksle erfaringer
- Svare på juridiske spørsmål
- Kjennskap til personvern generelt og GDPR
- Kjennskap til norsk lovverk og reguleringer, både helseforskning, personvern, Immaterielle verdier, kontrakter og eierskap og lisenser
- Forskningsetikk

Personlige egenskaper:

- Lagarbeid og samarbeidsevne
- Evne til å lytte til eksperter og involvere forskerne
- God på å planlegge
- Tolmodighet
- Standhaftighet
- Idealisme
- Selvstendig
- Sosiale ferdigheter, inkludert evne til å skape tillit og trygge omgivelser for dialog og læring
- God på nettverksbygging
- Motivert for og trives med å lese seg opp på, og sette seg inn i nye tema og oppdatere seg faglig
- Glad i å finne ut av ting, hvordan gjøres ting andre steder
- Trives med pirkearbeid og detaljer

Samarbeid med andre:

- Det etterspørres noen som kan transkriberingsverktøy, statistikk og andre programvareferdigheter som er i skjæringen mellom praktiske verktøy og metode – dette behovet har ikke en åpenbar plassering blandt forskerstøttefunksjonene i organisasjonen
- Samarbeide med og etablere nettverk av datahåndterere som jobber i forskningsmiljøene
- Forskere er våre viktigste partnere for å få til bedre datahåndtering
- Universitetsledelsen, representasjon og forankring er essensielt for å komme fremover på feltet.
- IT avdelingen er en viktig partner bidrar med bl.a. støtte på programvare, analyse, datasikkerhet og lagring
- Forskningsadministrasjonen hjelper med søknader og da fanges behovet for DMP opp – å få forskerne allerede da til å forstå hvordan de kan dele dataene sine. Viktig å komme inn tidlig. Her finnes også kompetanse på økonomi og GDPR.
- Personvernombud og dybdekunnskap om etikk, opphavsrett, GDPR og helseforskning – policy hentes inn fra andre i egen organisasjon eller SIKT(NSD)
- Savner en nasjonal dialog som løfter de etiske aspektene, etikken mangler i flere utredninger og dekkes ikke i NSD sine personvern vurderinger.
- Gode digitale samhandlingsverktøy er viktige for å bøte på store geografiske avstander innenfor institusjoner.
- BOTT er en viktig plattform.
- Nasjonale partnere er bla Dataverse, SIKT (NSD-BIRD)
- RDA er også et viktig forankringspunkt internasjonalt
- Internasjonale og Europeiske nettverk på fagfelt, eller arkiv plattformer
- Ønsker mer samarbeid med næringsliv om innovasjon som følge av åpen forskning
- Usikkerhet omkring CC0 lisenser
- Behov for anbefalinger og reguleringer på samtykke, deling og gjenbruk av gode samtykker og flere eksempler på hva som er mulig.
- Eksempler på bruk av samfunnsnyttens som behandlingsgrunnlag
- Behov for en nasjonal løsning som sikrer arkivering av kvalitative person data, både de sensitive og de vanlige.

Andre behov eller utfordringer som går igjen:

- Insentiver som gjør det attraktivt for forskerne å bruke tid på datahåndtering etterspørres.
- Systemer som snakker sammen.
- Løsninger for lagring av sensitive data, FAIR i tråd med finansørenes krav.
- RDM sertifisering
- Lokale lagringsløsninger
- Det koster å løfte og investere i kompetanse, samarbeid mellom institusjoner og å kunne trekke på hverandre er viktig.
- Personvern går igjen som noe mange forskere opplever som utfordrende i sammenheng med krav om datadeling
- Det er et stort behov for juridisk kompetanse også på helt grunnleggende nivå og kapasiteten til personvernombud og andre jurister er sprengt
- Forankring og det å få ledelsen med på laget kan være utfordrende

Oppsummering av innleggene

Kort om prosjektet, Live Håndlykken Kvale fra UiO

Workshopen inngår i et prosjekt finansiert av Nasjonalbiblioteket som skal kartlegge hva som trengs av egenskaper, ferdigheter og kunnskap for å utvikle og levere tjenester som møter dagens krav om deling av forskningsdata. Utgangspunktet er den koordinerende rollen UH-bibliotekene har fått ved mange norske institusjoner. Gjennom å utforme et kompetanserammeverk for datahåndtering har prosjektet behov for å definere de aktivitetene, rollene og relasjonen som er representert i datahåndtering. Et kompetanserammeverk definerer et sett med kunnskap og ferdighet som trengs i utvikling av egen profesjon. Dette kan anvendes til etter- og videreutdanning for profesjonsutøvere, for arbeidsgiver til rekruttering og som utgangspunkt for utforming av profesjonsutdanninger.

Rammeverket skal inkludere støtteoppgaver i hele livsløpet til forskningsdata, fra planlegging og innsamling, til den aktive fasen med analyse og lagring, helt til kuratering, arkivering, publisering og langtidsforvaltning.

FAIR-utredningen, Katrine Weisteen Bjerde fra HK-dir

Prosjektet Felles infrastruktur og tjenester for FAIR forskningsdata (FAIR-utredningen), bygger videre på arbeid gjort av datalicensutvalget og skal i sin tur levere materiale videre til datainfrastrukturutvalget for til sammen å kartlegge behov og komme med anbefalinger nasjonalt til ulike aspekter av datahåndtering og deling. **Tid, kompetanseheving, ressurser og kulturendring** er viktige stikkord fra kartleggingen de har foretatt. Resultater fra en spørreundersøkelse blant forskere viser at disse ønsker mer info og bedre støttetjenester. Forskerne som svarer, oppgir at de er kjent med retningslinjer, men det er stor spredning i kompetanse på datahåndtering. Datahåndteringsplanen må forenkles og ikke bli et kontrollverktøy, mange kjenner ikke til verktøy for datahåndteringsplaner eller oppgir at de ikke har behov for dette. Det er også behov for juridisk kompetanse og juridiske avklaringer på feltet. Det finnes mange ulike tjenester for datahåndtering, men få som legger til rette for at data skal bli FAIR.

Datarøker i forskningsgruppe, Kayla Burnim fra RITMO ved UiO

Som data manager i det tverrfaglige senteret RITMO hvor det forskes på rytme, tid og bevegelse. Forskingen og forskningsdataene hun jobber med beskriver hun som «**consistently inconsistent**», og setter med dette fingeren på den store variasjonen som er i forskningsdata innenfor et senter der ulike metoder og tilnærminger til forskning er representert. Automatisering er utfordrende fordi det er så stor variasjon. Ofte store datainnsamlinger som krever mye planlegging og stor opprydning i etterkant, fordi ting aldri

går helt som planlagt. På sidene til senteret beskriver hun datahåndtering under prosjektplanlegging, for å få forskeren til å bli beviste viktigheten av datahåndtering i planlegginga av forskingsprosjekt. Har utviklet egen håndbok, for datahåndtering på senteret, viktig å få nye forskere inn i gjeldene praksis, mange korte ansettelse blant forskere gjør at det er et kontinuerlig behov for opplæring som sjelden korresponderer med sentrale kurs som kanskje går en eller to ganger i året.

Data Stewardship support & training for Life Sciences, Nazeefa Fatima, Federico Bianchini og Korbinian Bösl fra ELIXIR Norway; “

ELIXIR er en Europeisk **disiplinspesifikk infrastruktur** som retter seg mot molekylær livsvitenskapene. Finansiert delvis via noder, medlemsland og prosjektfinansiering, i Norge er det lokale noder på BOTT+NMBU som støtte brukerne i Norge muliggjort med finansiering fra NFR. ELIXIR tilbyr løsninger til **alle stadier i dataenes livssyklus** fra datahåndteringsplan og prosjekt folder til metadata, overføring av data fra sekvensering plattformer, analysing og arkivering, bruker Feide for autentisering. De fem plattformene i ELIXIR er Tools, Compute, Training, Interoperability og data – disse møter igjen behovene til ulike ELIXIR miljøer innen alt fra plantevitenskap, human data, sjeldne sykdommer osv. Tilbyr også kurs og snart sertifisering og jobber mye med kompetanseheving også gjennom Carpentries som kurstype samt Train-the-Trainer kurs for FAIR data. ELIXIR Norge har også en digital help-desk som tilbyr brukerstøtte og veiledning til de ulike stadiene i datahåndtering med utgangspunkt i ELIXIR sin infrastruktur.

Deltakere:

FB, UiO; JEG, Sikt; LL, UiT; HT, VID; MI, VID; EA, HINN; SM, OsloMet; LØA, Sintef; JT, UiO; DET, USN; HNA, UiT; CL, NIFU; LH, NMBU; LJ, UiS; MW, OsloMet; KB, Elixir; TFN, Nord; JV, BI; TCH, UiO; HSK, UiO; AH, BI; KSN, HiØ; ILØ, OsloMet; GH, Sikt; TK, Sikt; TE, Sintef; FL, USN; UiA; BJGU, UiO; IEL, Sintef; SDA, NMBU; NP, OsloMet;

Sekretariat:

JO, UiB; SSA, HVL; KE, UiB; LB, NTNU; ES, UiO; AS, UiT; SAS, USN; IG, UiO; LHK, UiO